

**Azərbaycan Türk dünyasını bir araya gətirən əsas dövlət mövqeyində...
Üstəlik, Bakı-Tiflis-Qars...**

Ramil Quliyev

Türkdilli dövlətlər arasında siyasi, iqtisadi inteqrasiyanın dərinləşməsi istiqamətində bu gün Azərbaycanın kifayət qədər vacib rol oynaması birmənalı həqiqətdir. Bu proses, xüsusən koronavirus pandemiyasının genişlənməkdə olduğu indiki dövəmdə özünü daha qabarıq formada büruzə verir.

Aprelin 10-da videokonfrans vasitəsilə keçirilən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının fəvqəladə zirvə görüşündən sonra isə proses daha aydın şəkildə nəzərə çarpır.

Xatırladaq ki, bu görüşün təşəbbüskarı qurumun fəaliyyətdə olan sədri kimi Prezident İlham Əliyev olub. Elə bundan sonra əməkdaşlığın konkret istiqamətləri üzrə nəticələr əldə edilməsi məqsədilə bir-birinin ardınca Türk Şurasının müxtəlif istiqamətli toplantıları baş tutub. Hadisələrin inkişaf axarı artıq Türk Şurasında inteqrasiyanın daha sürətlə dərinləşəcəyini göstərir. Xüsusən də iqtisadi müstəvidə. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, bu prosesdə yenə Azərbaycanın təşəbbüsü ilə ərsəyə gələn Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolu xətti indi xüsusi rol oynamağa başlayıb. Belə ki, bu xətt vasitəsilə türkdilli ölkələr arasında ticarət əlaqələri daha da dərinləşir. Bunu Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Adil Karaismailoğlu da xüsusi olaraq vurğulayır: "Koronavirus pandemiyasına qarşı görülən tədbirlər çərçivəsində xarici ticarətdə dəmir yolu ilə daşımalara tələb gündən-günə artır. Bu məqsədlə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xəttinin tutumunu 3 500 ton artırmaq üçün Türkiyə-Gürcüstan sərhədinin Türkiyə tərəfində yerləşən "Canbaz" stansiyasında konteyner ötürmə sistemi qurulub". Onun sözlərinə görə, pandemiya dövründə təhlükəsizliyin yüksək olması səbəbilə dəmiryol nəqliyyatı vasitəsilə yüklərin nəql edilməsinə tələbat artıb: "Xüsusilə Orta Asiya ilə xarici ticarət əlaqələrində BTQ-yə tələbdə artım müşahidə olunur". Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, daha bir Orta Asiya ölkəsi yüklərin qəbul və ixracının Bakı-Tiflis-Qars vasitəsilə Azərbaycan üzərindən həyata keçirilməsinə start verib. Belə ki, Qırğızıstan yükdaşıyıcıları Türkiyəyə və əks istiqamətdə daşımaların yeni dəmiryol marşrutunu hazırlayıb və reallaşdırıb. Qırğızıstanın Ticarət-Sənaye Palatası bildirir ki, bu marşrut Azərbaycan ərazisindən keçir. Ticarət-Sənaye Palatasına nəqliyyat alt komitəsinin sədri Talant Matkerim bildirib ki, Türkiyənin "Arkas Logistik" şirkəti ilə razılaşma üzrə Oş şəhərində Türkiyədən gələn 40 konteyner qəbul edilib. Bu yük Gürcüstan və Azərbaycan ərazisindən, daha sonra dəniz yolu ilə Türkmənistanla çatıb. Yüklər bu ölkədən dəmir yolu ilə Özbəkistandan keçərək Qırğızıstanın Oş şəhərinə gəlib: "Əvvəllər biz avtomobil yolu ilə yüklər nəql edirdik. Amma koronavirusla əlaqədar dövlət sərhədlərini keçməkdə problem yarandı və sahibkarlar zərər çəkməyə başladı. Multimodal daşımaların işə düşməsi həm yüklərin ləngiməsinin qarşısını alacaq, həm də tədarük həcmələrini artırmağa imkan verəcək".

Hazırda Azərbaycan Orta Asiya ölkələrinin Bakı-Tiflis-Qarsa cəlb istiqamətində fəal iş aparır. Bu prosesdə "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin törəmə müəssisəsi olan "ADY Express" MMC də mühüm rol oynayır. "ADY Express"-in direktoru Azad Qasimov məsələ ilə bağlı qeyd edir: "ADY Express" MMC Türkiyə ilə Mərkəzi Asiya arasında artan ticarət əlaqələrindən irəli gələn ticarət dövriyyəsinin artacağını proqnozlaşdıraraq bu bazarda fəaliyyətini genişləndirməyi planlaşdırır. Burada qeyd edim ki, buna hazırlıq işləri artıq 2019-cu ildən başlanıb. 2019-cu il dekabr ayında Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərində Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaradılan beynəlxalq multimodal marşrutun (Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan-Türkmənistan-Azərbaycan-Gürcüstan- Türkiyə/Avropa) inkişafı üzrə 5 ölkənin - Azərbaycan, Gürcüstan, Qırğızıstan, Türkmənistan və Özbəkistanın dəmir yolları rəhbərlərinin birinci çoxtərəfli görüşü olub. Görüşdə bu dəhlizin inkişafı üzrə Əlaqələndirmə Komitəsi haqqında əsasnamənin yaradılması və qəbul edilməsi, marşrut üzrə vahid tariflərin hazırlanması və yüklərin daşınması şərtləri müzakirə olunub, müvafiq qərarlar qəbul edilib. Eyni zamanda, Mərkəzi Asiya regionunun ən böyük ölkəsi olan Qazaxıstanla da əlaqələrimizi dərinləşdiririk. Bu ölkənin Türkiyə, Avropa və Aralıq dənizi ölkələri ilə artan ticarət dövriyyəsinə yararlanaraq əlavə yüklərin cəlb olunmasına çalışırıq və artıq bu istiqamətdə də nailiyyətlərimiz var. Bununla yanaşı, şirkətimiz "Azərbaycan Dəmir Yolları" ilə birgə Uzaq Şərqi Asiya regionu ilə Avropa arasında yüklərin nəqlində iştirak etmək üçün ötən il başlanan danışıqları davam etdirərək yeni növ yüklərin Azərbaycan ərazisindən keçən beynəlxalq tranzit marşrutlara cəlb olunması üçün səylərini artıracaq".

Burada bir məqamı da qeyd edək ki, Uzaq Şərqi Asiya regionu və Avropa ilə yanaşı MDB-nin ən böyük iqtisadiyyatına malik Rusiyanın da Bakı-Tiflis-Qarsa marağı artır. Artıq məlumdur ki, hələ 2018-ci

ilin iyun ayından Rusiya bu dəmir yolundan istifadə edir. O vaxt Rusiyadan ilk dəfə Qarsa taxılın məhz bu dəmir yolu vasitəsilə nəqlinə start verilib. Bunun ardınca Rusiyanın "Maqnitqorsk Metallurgiya Kombinatı"nın məhsulunun da Bakı-Tiflis-Qarsla daşınmasına başlanıb. Yaxın zamanlarda şirkət tərəfindən daha 24 000 ton yükün BTQ vasitəsilə nəql edilməsi planlaşdırılır. Eləcə də Rusiyanın daha bir nəhəngi sayılan "Evraz Nijnetaqilskiy metallurqıçeskiy kombinat" şirkətinin Türkiyə bazarına çıxartdığı məhsulunun Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu ilə daşınmasına start verilib. Qeyd edək ki, "Evraz Nijnetaqilskiy metallurqıçeskiy kombinat"ı da dünyanın ən iri metallurgiya və dağ-mədən şirkətlərindən biridir. Polad istehsalına görə dünyada 15-ci yerdədir. BTQ dəmir yolunun yaratdığı imkanlar hesabına gələcəkdə təkcə Rusiyanın "Maqnitqorsk Metallurgiya Kombinatı" və "Evraz Nijnetaqilskiy metallurqıçeskiy kombinat" şirkətlərinə məxsus ayda 100 min ton yükün daşınmasının mümkün olacağı proqnozlaşdırılır.